Meer waterbesparende voorzieningen in de woningbouw

De toepassing van waterbesparende voorzieningen in de woningbouw blijft groeien, zo blijkt uit een steekproef onder installatiebedrijven die dit voorjaar voor de vijfde maal uitgevoerd werd door BMT Management en Marketingadviseurs BV onder installatiebedrijven.

Sinds 1993 wordt onder andere in het kader van de activiteiten van het overlegplatform Warmwater (in opdracht van Novem) ieder jaar de toepassing gemeten van (warm)waterbesparende voorzieningen in de woningbouw. Het gaat hierbij vooral om de maatregelen uit het Basispakket Waterbesparing, zoals dit ook in het Nationaal pakket Duurzaam Bouwen is opgenomen. Daarnaast wordt de laatste jaren ook naar de toepassing van nieuwe (warm)waterbesparende concepten gevraagd.

Toepassing van het basispakket Waterbesparing houdt de plaatsing in van waterbesparende douchekoppen, doorstroombegrenzers al of niet via de kraan, toepassing van een waterbesparend toilet (maximaal een 9 liter-toilet met spoelonderbreker of een 6-liter toilet) en de aanleg van een aparte leiding van het warmwatertoestel rechtstreeks naar het tappunt in de keuken.

De toepassing van deze waterbesparende voorzieningen is sinds 1993 toegenomen. Het waterbesparende toilet bijvoorbeeld (tot 9 liter met spoelonderbreker) wordt tegenwoordig bijna standaard toegepast in nieuwe woningen. Additioneel wordt besparing vooral gerealiseerd door de verschuiving van de toepassing van het 9-liter toilet naar de toepassing van 6-liter toilet en het in toenemende mate op lagere spoelhoeveelheden afstellen van de 9-liter toiletten. Het zeer zuinige toilet (4 liter water) wordt nog steeds slechts incidenteel toegepast.

Waterbesparende douchekoppen worden vooral toegepast in bestaande bouw. In nieuwbouwwijken blijkt vooral de plaatsing in vrije sector-woningen een probleem te vormen. Installatiebedrijven melden overigens dat de zuinige douchekoppen die bij renovatie aangebracht worden, naderhand regelmatig weer door de bewoners weggehaald worden. Hoewel deze signalen niet in de cijfers terug te vinden zijn, wordt hiermee wel de waarschuwing afgegeven dat de vraag naar comfort zwaar meetelt bij het uiteindelijke gebruik van waterbesparende douchekoppen.

Doorstroombegrenzers worden vooral toegepast in nieuwbouw. De groei wordt met name gerealiseerd door de toepassing van perlators, standaard ingebouwd in kranen (Kiwa keur klasse Z). Het plaatsen van losse perlators op kranen blijft door de afgelopen jaren heen ongeveer op hetzelfde niveau (7,5 procent van het aantal geplaatste kranen) liggen. Veelal is sprake van het plaatsen van voordrukafhankelijke perlators.

Hoewel de toepassing van een aparte warmwaterleiding vorig jaar een stijging liet zien ten opzichte van 1996/1997, blijkt over de afgelopen vijf jaar ieder jaar verschillend te worden gescoord. Er is niet echt sprake van een doorgaande, stijgende lijn; eerder van een rond een gemiddelde schommelende lijn.

In nieuwbouwwoningen zijn de eventuele (technische) bezwaren voor toepassing van waterbesparende voorzieningen grotendeels weggenomen. Ondanks de opname van de basisvoorzieningen op het gebied van (warm)waterbesparing in nationale of regionale pakketten Duurzaam Bouwen of convenanten tussen overheid en marktpartijen lijkt de groei in de toepassing ervan, gezien het toch bijna dwingende karakter van deze pakketten, minder groot dan verwacht mocht worden.

In de bestaande bouw (zowel projectmatige renovatie als particuliere verbouwingen) bestaan volgens installateurs nog steeds (dezelfde) problemen. De waterbesparende douchekop is nog steeds niet populair in grotere en duurdere woningen. De hoge tapdrempel van geiserachtige toestellen wordt ook nog steeds als knelpunt ervaren. Ditzelfde knelpunt doet zich voor bij de toepassing van doorstroombegrenzers, zowel toegepast in waterbesparende kranen als via losse perlators op bestaande kranen. Volgens driekwart van de ondervraagde installatiebedrijven vormt ook waterslag nog steeds een probleem. Oorzaken zijn vooral de snel sluitende kranen en slecht gebeugelde leidingen. Toepassing van een waterslagdemper wordt als belangrijkste oplossing aangedragen, evenals het vastzetten van de leidingen en het plaatsen van een

Tabel 1. Toepassingspercentages waterbesparende voorzieningen in nieuwbouwwoningen.

	1998	1996/97	1995/96	1994/95	1993
Waterbesparende douchekop	47%	54%	61%	42%	36%
Doorstroombegrenzer	57%	46%	41%	14%	19%
Waterbesparende toilet (tot 9 liter)	51%	61%	53%	50%	70%
Waterbesparende toilet (tot 6 liter)	46%	34%	42%	44%	24%
Aparte warmwaterleiding van toestel naar keukentappunt	35%	24%	37%	43%	20%

Tabel 2. Toepassingspercentages waterbesparende voorzieningen bij renovaties of verbouwingen.

	1998	1996/97	1995/96	1994/95	1993
Waterbesparende douchekop	63%	47%	33%	41%	35%
Doorstroombegrenzer	37%	26%	17%	23%	7%
Waterbesparende toilet (tot 9 liter)	48%	65%	60%	55%	50%
Waterbesparende toilet (tot 6 liter)	38%	22%	35%	41%	46%
Aparte warmwaterleiding van toestel naar keukentappunt	28%	20%	22%	25%	17%

expansievat. Voor de waterbesparende toiletten komen ook geen nieuwe knelpunten naar voren: onvoldoende spoeling en het niet geschikt zijn van de riolering worden als knelpunten voor de toepassing van het 6-liter toilet genoemd.

Ondanks deze kanttekeningen zijn de verwachtingen voor de nabije toekomst redelijk positief te noemen. Om knelpunten weg te nemen wordt door installatiebedrijven onder meer meer aandacht gevraagd voor het totale ontwerp, onder andere in de vorm van adequate ontwerprichtlijnen, rekeninghoudend met het gebruik van (warm)waterbesparende maatregelen. Behalve voor de fabrikant van de voorzieningen en de installateur zelf (als voorlichter of adviseur) zien de installatiebedrijven ook voor de VNI en overheid een belangrijke rol weggelegd. Continue publieksvoorlichting en het tegengaan van ondeskundige toepassingen (onder andere via richtlijnen/certificatie) worden hierbij als oplossingen gesuggereerd.

Perspectief nieuwe apparatuur

Vorig jaar zijn door de installatiebedrijven binnen de steekproef 89 regenwatersystemen aangelegd, evenveel als in de vorige meting. Voor wat de toepassing van warmteterugwinning uit douchewater, grijswatersystemen en warmtepompboilers betreft zijn de ervaringen van de ondervraagde installatiebedrijven nog op één hand te tellen. Slechts enkele projecten zijn met de desbetreffende concepten uitgerust. Over het algemeen zijn de verwachtingen van installatiebedrijven voor de toepassing van nieuwe technieken voor de komende jaren gematigd positief. Kunststofleidingen worden vaker toegepast, vooral in nieuwbouwwoningen en bij renovatie.

Ontwerphulpmiddelen

Bij ontwerphulpmiddelen moet ondermeer gedacht worden aan het dimensioneren van de tapwaterinstallatie, het gebruikmaken van publicaties van ondermeer VNI, VEWIN en ISSO en het volgen van cursussen bij Intechnium.

Ook in 1998 heeft Intechnium de cursus energiebewust ontwerpen van tapwaterinstallaties verzorgd. Van de deelnemende installatiebedrijven heeft 13% deze cursus gevolgd. Dit percentage is gelijk gebleven ten opzichte van de vorige meting. Installatiebedrijven geven aan dat het Nationaal Pakket Duurzaam Bouwen steeds vaker wordt voorgeschreven door vooral professionele opdrachtgevers. Ondanks deze ontwikkeling is de bekendheid met de specificatiebladen over Waterinstallaties en Sanitair uit het Nationaal Pakket Woningbouw-Nieuwbouw en het Nationaal Pakket Woningbouw-Beheer gelijk gebleven ten opzichte van de vorige meting: 21% van de installateurs is bekend met die voor de nieuwbouw en 16% is bekend met de specificatiebladen voor woningbeheer. Deze percentages zijn opvallend laag.

Vanaf afgelopen december treden met enige regelmaat herziene AMvB's in het kader van de Wet Milieubeheer in werking (op dit moment zijn er drie herziene AMvB's van kracht). In deze meting is gevraagd naar de bekendheid van installatiebedrijven met deze AMvB's, die vooral van toepassing zijn op gebouwen in de utiliteitssfeer, maar ook op collectieve woongebouwen. In totaal heeft 41% van de installatiebedrijven van deze besluiten gehoord, 14% is reeds benaderd door opdrachtgevers hierover. 86% Van de installatiebedrijven vindt deze besluiten een extra stimulans om aan waterbesparing te doen. Deze installatiebedrijven wensen dan ook meer informatie te ontvangen over deze besluiten.

Informatievoorziening richting installateur wordt steeds belangrijker in het licht van de ontwikkeling en introductie van nieuwe technische concepten, maar ook in het licht van nieuwe wetgeving en ondersteunende instrumenten. De meerderheid van de ondervraagde installatiebedrijven ziet voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd om deze informatie te gebruiken in de gesprekken met opdrachtgevers. Gezien de toch nog vrij lage bekendheid met enkele nieuwe concepten en publicaties zal de wijze waarop informatie naar installatiebedrijven wordt overgedragen extra aandacht behoeven.

Toekomst

De metingen zoals die nu al enkele jaren worden uitgevoerd, blijken zeker dankzij de medewerking van installatiebedrijven een goed beeld van de trends in (warm)waterbesparende voorzieningen te geven. Ook geeft het signalen af ten aanzien van de informatiebehoefte bij de installateurs. Van de toekomstige metingen mag verwacht worden dat (warm)waterbesparing in een breder perspectief wordt bezien. Dit heeft te maken met verbreding van het schaalniveau (ook stedenbouwkundige aspecten worden meer en meer van belang). Bovendien wordt in toenemende mate gevraagd om afstemming van afspecten die te maken hebben met energie, milieu en gezondheid, kortom duurzaamheid. ¶

Brenda van Rijn
BMT Management en Marketingadviseurs bv